

PRIORITERINGSVERKTØY FOR KIRKEINVENTAR

TIL HJELP I ARBEIDET MED VERDIBERGINGSPLAN

Dette verktøyet er et hjelpemiddel for kirkeiere – og forvaltere som skal lage verdibergingsplaner for kunst og inventar i kirkene. Det er også laget en eksempel samling som viser hvordan verktøyet kan brukes. Verktøyet består av to deler:

1. Prioriteringshjelp for gjenstander
2. Informasjon om prioriterte gjenstander

Veiledning:

Del 1 kan fylles ut for alle gjenstander som vurderes inkludert i en verdibergingplan. Flere gjenstander kan vurderes samlet hvis de naturlig hører sammen (produsert samtidig og normalt behandlet som en gruppering). Velg en poengsum per spørsmål. Samlet poengsum gir en pekepinn på om gjenstanden (evt. en gruppe gjenstander) skal med i verdibergingsplanen, og i tilfelle på hvilken prioritet. Gjenstander og inventar med vernestatus bør automatisk prioriteres høyt på listen. I noen tilfeller kan det være gjenstander som ender med relativt lav poengsum, men som likevel bør tas med. Begrunnelsen kan for eksempel være at svaret på et eller flere spørsmål er så viktig at det bør overstyre samlet poengsum. Legg i så tilfelle inn kommentar til det nederst i skjemaet.

Det anbefales at en bruker ulike kilder til hjelp i prosessen. Det kan dreie seg om alt fra å involvere eksperter på kirkekunst til å søke informasjon i f.eks. Kirkebyggdatabasen - www.kirkesok.no, www.norgeskirker.no /Norges kirker Wiki, jubileumsbøker og brosjyrer. En kan også snakke med lokalbefolkningen, lokalhistorikere, representanter fra menigheten eller ta kontakt med historielag/lokalavdeling av Fortidsminneforeningen. En bør prøve å svare på alle spørsmål, selv i de tilfeller der man er usikker. Dersom et spørsmål likevel oppleves som vanskelig å svare på, kan det stå ubesvart.

Del 2 skal sikre at dere har notert data om gjenstandene som trengs for å fylle ut verdibergingsplanen.

Del 1 PRIORITERINGSHJELP

Kirke:	Dato for vurdering	Deltakere i prosjektgruppe (minimum 3 er anbefalt). Sett inn navn, rolle/stilling og organisasjon.
Gjenstand (beskriv kort):		

	Kommentar – kort begrunnelse for valg	1	2	3	4	SUM
Hvor gammel er gjenstanden i forhold til kirkens byggeår?		Gjenstanden er så god som ny	Gjenstanden er langt yngre enn bygget/ kan knyttes til en større restaurering/ombygging	Gjenstanden er noe yngre enn bygget/kan knyttes til en større restaurering/ ombygging	Gjenstanden har rundt samme alder som bygget eller eldre	
Hvor sjelden mener dere gjenstanden er i norsk sammenheng?		Det finnes trolig mye fra samme periode/ samme type i Norge	Det finnes trolig endel av samme type andre steder i landet	Det finnes trolig enkelte av samme type andre steder i landet	Gjenstanden er svært sjelden i norsk sammenheng	
Autentisitet Er det gjort endringer som gjør at gjenstanden er anneledes enn den var opprinnelig?		Lite originalt igjen, mye er endret	En del endringer er gjort, men en del av det originale er bevart	Enkelte endringer er gjort, men gjenstanden fremstår i all hovedsak autentisk	Det er ikke gjort kjente endringer, gjenstanden fremstår slik vi mener den var opprinnelig.	
Kunst- og kulturhistorisk verdi Er kunstner/produsent kjent, er perioden/stilen kjent og er eksakt datering kjent?		Gjenstanden(e) har liten eller ingen kunst- eller kulturhistorisk verdi	Gjenstanden har noe kunst- eller kulturhistorisk verdi	Gjenstanden har en høy kunst- eller kulturhistorisk verdi	Gjenstanden har en svært høy kunst- eller kulturhistorisk verdi	
Historisk verdi Hvor ble den laget, hvem donerte/kjøpte den, hvordan er den er brukt opp gjennom historien etc.? Kan gjenstanden knyttes til en spesiell hendelse eller person?		I liten grad	Til en viss grad	I relativt stor grad	I svært stor grad	
Estetisk verdi Er gjenstanden(e) spesielt vakker og kan gi mennesker en spesiell følelse/opplevelse bare ved å se på den? Vil en for eksempel oppleve ærbødighet ved å stå overfor noe vakkert eller noe storslått?		I liten grad	Til en viss grad	I relativt stor grad	I svært stor grad	
Symbolverdi Har gjenstanden symbolsk verdi for lokalbefolkningen? Er gjenstanden en attraksjon for tilreisende?		I liten grad	Til en viss grad	I relativt stor grad	I svært stor grad	
Finnes andre hensyn som bør tas i prioritering for verdiberging? (f.eks. høy alder, dokumentasjons- eller forskningsverdi)? Det gis ikke poeng for dette, men det tas med i helhetsvurderingen.						
Kommentar til samlet poengsum					Samlet poengsum	

DEL 2 Informasjon om prioriterte gjenstander

Fylles inn for de gjenstandene som skal inn i verdibergingsplanen. Dette er vurderinger som bør gjøres før man starter arbeidet med å fylle ut selve planen, men sikrer at en har notert nødvendig informasjon.

Kirke/gjenstand:	
Gjør gjenstandens vekt/størrelse at det vanskelig å evakuere den?	
Hvis ja, hva kan i så tilfelle gjøres for å sikre den på stedet? Merk at materiale for eventuell tildekking må kjøpes inn og oppbevares lokalt (merkes på plantegning i planen).	
Hvordan er tilstanden til gjenstanden? Er det spesielle hensyn som bør tas ved en eventuell evakuering? Kommenter om det er spesielle deler som er skjøre, hvordan den bør bæres for å unngå ytterligere skader etc. Dette skrives på bergingskortet i planen.	
Hvor tung er gjenstanden? Gjør et estimat om det er vanskelig å veie den.	
Hva er målene på gjenstanden? Bruk største mål. Noter gjerne om den må evakueres gjennom en spesiell utgang	
Hvor mange personer antas det trengs for å gjennomføre sikring/evakuering?	
Hvor er gjenstanden plassert? Skal markeres på plantegning i planen.	
Trengs stige eller annet verktøy for å demontere og evakuere?	
Er det hindringer/farer på veien til/fra gjenstanden(e) som en må være spesielt oppmerksom på? Det kan være tunge ting som henger i tak som en kan risikere faller ned, gass under trykk eller lave dører. Dette bør markeres både på bergingskort og på oversikt over hele kirken i planen.	
Andre notater til verdibergingsplanen:	Kan det gjøres lokale tiltak som enten bedrer sikringen for gjenstanden(e) eller som letter verdibergingen ved en eventuell hendelse? Dette kan for eksempel være å flytte på andre gjenstander for å rydde rømningsvei eller endre montering for enklere berging.

Skjemaet er utarbeidet av Nina Kjølse Jernæs, NIKU og Anne Bjørke, Bergen brannvesen. Utgangspunktet er metoden beskrevet i denne utgivelsen: [Å rydde i fortida - for framtida - Publikasjoner - kulturradet.no \(kulturdirektoratet.no\)](https://www.kulturradet.no/publikasjoner/rydde-i-fortida-for-framtida)

